

Leidsch Dagblad

Tentoonstelling Textile Research Centre

Leidse kleding in en rond de oorlog

Met een paar maanden vertraging door corona is de tentoonstelling in het TRC geopend. „Een non opening”, schertst directeur Gillian Vogelsang-Eastwood van het unieke **museumpje** annex onderzoekscentrum aan de Hogewoerd.

'Non opening' TRC over WO II

Gertjan van Geen
g.van.geen@mediahuis.nl

Leiden ■ Met een paar maanden vertraging door de coronacrisis is de tentoonstelling over Leidse kleding in de Tweede Wereldoorlog van het Textile Research Centre woensdag geopend. „Een *non opening*”, schertst directeur Gillian Vogelsang-Eastwood van het unieke museumje annex onderzoekscentrum aan de Hogevoerd in Leiden. „In plaats van een groot banket is er een tafel met thee en koekjes.”

Het hoofd van de Mennonietengemeenschap in Europa kwam de 'niet-opening' doen. Vogelsang: „De doopsgezinde gemeente stuurde na de oorlog in 1946 *relief quilts* naar Europa, waarvan er een paar hier hangen. Mennonieten ondersteunen iedereen die hulp nodig heeft, niet alleen de winnaars. Wij hebben Canadese quilts die naar Duitsland zijn gestuurd.”

Britse

Ruim een jaar was de met een Nederlander getrouwde Engelse met haar vrijwilligersleger met de voorbereiding bezig. Bevrijdingsdag 5 mei zou de spectaculaire opening zijn. De extra maanden gebruikte Vogelsang om de collectie te verfijnen. Wat staat is een korte tijdreis tussen 1939 en begin jaren vijftig, met kle-

dingstukken, stoffen, accessoires en andere parafernalia uit de oorlogstijd. Met allemaal een eigen verhaal.

Vogelsang: „We beginnen met een jurk uit 1939, met grote zakken. Langzaam aan zie je dat er steeds minder stof is gebruikt en uiteindelijk is er eentje zonder zak. De rokken worden korter en smaller, en eentje heeft alleen aan de voorkant een riem en niet rondom. Er zijn kledingstukken met alleen een voorkant, vanwege gebrek aan stof. We hebben zelfs een blouse van celluloid. Als je die te vaak wast, valt-ie vanzelf uit elkaar. Want niet alleen eten was op de bon hè? Ook textiel. Daarvan hebben we de originele rantsoenbonnen liggen. Je moest zelfs toestemming hebben om schoenen te mogen kopen.”

Dat alles schaars was, blijkt ook uit de wollen wanten. „Wol verzameld in de wei, met de hand en slecht gesponnen en daarna gebreid. We hebben een jas die gedecoreerd is met muizenvacht. We dachten eerst dat het mollen- of konijnenvacht was, maar onder de microscoop van het forensisch instituut bleek het om muizenvelen te gaan. Iemand kweekte kennelijk op grote schaal muizen, waarvan het vlees in voedselpakketten ging. Ze gebruikten wat ze voorhanden hadden, ook al gingen de stoffen eigenlijk helemaal niet samen.”

De tentoonstelling wordt gelardeerd met (niet-originele) foto's om een beeld te schetsen van Nederland in het algemeen en Leiden in het bij-

Tentoonstelling over Leidse kleding in en rond de oorlog

zonder in oorlogstijd. Ronduit grappig is de cliché toeristenfoto van twee Duitse soldaten in Volendamse kostuum. „Nederlandse klederdracht mocht in bepaalde gevallen. Zuid-Beveland wel, maar Brabants niet, dat was te Frans. De Duitsers vonden Friesland en West-Friesland geweldig. Ze hadden wel wat problemen met Volendam en Marken. Dat was te kleurrijk. Maar voor de Volendamse omgeving hadden ze een compleet nieuw volk bedacht: de Flevonen, de oorspronkelijke Germaanse bewoners. Daarom mocht Volendam wel en Marken niet.”

Veel spullen zijn afkomstig van Leidenaars en de afgelopen anderhalf jaar spontaan aangeleverd. Daaronder een Brits militair kostuum, dat verkocht is aan Nederland. „Bob Lodder, de onlangs overleden oud-gemeentesecretaris van Leiden, heeft hem gedragen. De Britse knopen zijn vervangen door Nederlandse.”

Bijzonder is de collectie munten. Al vroeg in de oorlog moest al het

donderdag 17 september 2020

Regio 3

Gillian Vogelsang (rechts) met mevrouw Bonte, die veel spullen aanleverde voor de tentoonstelling.

FOTO TACO VAN DER EB

materiaal van de Nederlandse munt naar Duitsland. Vogelsang: „Kernne-lijk hebben ze in 1941 dag en nacht munten staan slaan om zo veel mogelijk in circulatie te brengen. Er zijn veel juwelen van gemaakt. Maar we vonden ook munten uit 1942,

1943, 1944. Die bleken vanaf eind 1941 te zijn geslagen in de Verenigde Staten. Je ziet onder het jaartal een S, D of P staan, wat staat voor San Francisco, Detroit of Pennsylvania, waar de Amerikanen een Munt hadden.” Vogelsang twijfelt er nog over om

een boek over de tentoonstelling uit te brengen. „Er zijn zo veel boeken over de Tweede Wereldoorlog. Kunnen wij daar nog wat aan toevoegen? Mogelijk wel. En misschien biedt de coronacrisis een mogelijkheid. Mensen reageren anders, nu ze aan

den lijve ondervonden hebben wat het is om een tekort aan toiletpapier te hebben, niet te mogen reizen of geen vrienden te kunnen bezoeken. Kortom: niet te mogen doen wat ze willen. Er wordt zo heel anders naar deze collectie gekeken.”

Vogelsang luidt noodklok

Gillian Vogelsang-Eastwood, onbezoldigd directeur van het Textile Research Centre, gaat richting haar pensioen. Vooruitkijkend maakt ze zich grote zorgen over het voortbestaan van haar kindje, dat ze 29 jaar geleden baarde op een klein kamertje in het Rijksmuseum voor Volkenkunde.

„Ik ben nu 63. Als we over twee jaar niks gevonden hebben, moeten we Leiden verlaten. Iedereen zegt hoe belangrijk het is voor de stad, maar niemand komt met middelen om ons overeind te houden.”

Het TRC herbergt zo'n 30.000 kledingstukken en textielen uit alle tijden en alle windstreken. Het is daarmee toonaangevend in de wereld. Aan de Hogewoerd barst het centrum uit zijn voegen.

Onlangs liet iemand na haar overlijden drie- tot vierduizend boeken over textiel na aan het TRC. Vogelsang: „Waar moeten we het kwijt? Zelfs al verkopen we een groot deel, dan nog moeten we ze eerst opslaan.”

Er zijn genoeg musea in de wereld die het TRC willen overnemen. „Er zijn musea in Engeland, Canada en Amerika die deze collectie heel graag willen hebben.”

Maar het hart van Vogelsang bloedt bij de gedachte dat het centrum Leiden moet verlaten. „Het is de beste collectie in Europa, die open en toegankelijk is voor iedereen. Als dat verdwijnt, zou dat een crying shame zijn.”